

тут, довіреністю, дорученням, на підставі протоколів зборів акціонерів (засновників, учасників), посадових інструкцій та інших внутрішніх документів. Необхідно перевірити встановлені статутом підприємства обмеження повноважень конкретних посадових осіб, правочинність зборів акціонерів (засновників, учасників), що приймали рішення про одержання кредиту й передачу в заставу майна;

перевірка повноважень заставодавця (в тому числі відсутність податкової застави) на дату укладення договору застави;

оформлення кредитної справи позичальника (в неї підшиваються всі документи, які є в наявності на момент підписання кредитного договору, а також усі наступні документи, які мають відношення до даного договору, до моменту завершення кредитних відносин із позичальником тощо.

Отже, в результаті аналізу інвестиційних ресурсів агропромислового виробництва встановлено, що дана категорія включає сукупність фінансових, матеріальних і нематеріальних ресурсів, які використовуються ін-

вестором для вкладення в інвестиційні об'єкти з метою одержання прибутку. Враховуючи даний підхід, нами сформовані основні стратегічні цілі інвестиційного забезпечення розвитку сільськогосподарського машинобудування, які базуються на вітчизняній та іноземній матеріальній підтримці агропромислових підприємств.

Крім цього, визначені основні джерела й умови формування інвестиційних ресурсів агропромислового виробництва. Провідним джерелом їх формування є кошти, передбачені комплексною державною програмою розвитку аграрного сектору економіки, а однією з провідних умов використання даних ресурсів є юридичне забезпечення та здійснення внесків до статутного капіталу господарюючих суб'єктів від великих вітчизняних й іноземних промислових агросервісних та інших підприємств.

Вважаємо, що даний підхід сприятиме ефективному розвитку сільськогосподарського машинобудування й агропромислового виробництва в цілому.

Обґрунтовано основні стратегічні цілі, розкрито економічну сутність, визначено провідні джерела та умови формування інвестиційних ресурсів агропромислового виробництва. Даний підхід сприятиме ефективному розвитку, передусім сільськогосподарського машинобудування України.

Обоснованы основные стратегические цели, раскрыта экономическая сущность, определены ведущие источники и условия формирования инвестиционных ресурсов агропромышленного производства. Данный подход будет содействовать эффективному развитию, прежде всего сельскохозяйственного машиностроения Украины.

An article grounds primary strategic purposes, exposes economic essence, defines leading sources and terms of forming of investment resources of agroindustrial production. This approach contributes to effective development, foremost, agricultural mechanical engineering of Ukraine.

*

В.В. ВОЛЬСЬКА, кандидат економічних наук
Житомирський національний агроекологічний університет

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності в управлінні аграрними підприємствами

Організація і методика ведення бухгалтерського обліку в сучасних аграрних підприємствах України сформувалася на основі системи бухгалтерського обліку колишнього СРСР, яка розвивалася в умовах адміністративно-командної економіки, заснованої на

державній власності. Така система обліку повністю відповідала моделі функціонування планової економіки й забезпечувала достатнє підвищення ефективності функціонування підприємств у тих умовах, але виявилася непристосованою для повного та про-

зорого відображення господарських операцій в нових економічних умовах. Ситуація, що склалася в соціально-економічному житті держави, призвела до того, що Україна виявилася неготовою до входження у світову спільноту. Реформування бухгалтерського обліку згідно з міжнародними стандартами, створення відповідної нормативної бази бухгалтерського обліку вимагає розв'язання даної проблеми на національному рівні.

Питання регламентації національних облікових систем постійно знаходяться в центрі уваги науковців та економістів. Серед відомих вітчизняних учених, що здійснили вагомий внесок у розвиток бухгалтерського обліку на різних історичних етапах, слід відзначити Ф.Ф. Бутинця¹, М.Я. Дем'яненка², В.М. Жука³, Г.Г. Кірейцева⁴, П.Т. Саблука, М.Й. Маліка, Ю.С. Коваленка⁵, В.М. Пархоменка⁶, Ю.С. Цал-Цалка, М.Г. Чумаченка⁷, В.Г. Швеця⁸. Однак ряд важливих питань методології та організації бухгалтерського обліку в сучасних умовах залишаються дотепер не вирішеними. Це стосується, насамперед, визначення основних шляхів удосконалення бухгалтерського обліку в Україні на основі міжнародного досвіду.

Мета статті – обґрунтування доцільності застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку й фінансової звітності в аграрних підприємствах України. Методологічною основою дослідження є принципи

системного аналізу та фундаментальні положення теорії бухгалтерського обліку.

Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку й фінансової звітності виступають ефективним інструментом підвищення прозорості та зрозумілості інформації, яка розкриває діяльність суб'єктів господарювання, створює достовірну базу для визнання доходів і витрат, оцінки активів та зобов'язань, яка дає можливість об'єктивно розкривати й віддзеркалювати існуючі фінансові ризики у суб'єктів, що звітують, а також порівнювати результати їхньої діяльності з метою забезпечення адекватної оцінки їх потенціалу та ухвалення відповідних управлінських рішень. Крім того, міжнародні стандарти бухгалтерського обліку й фінансової звітності якісно впливають на можливості керівництва в галузі управління організацією і надають значні переваги перед конкурентами⁹. Застосовуючи міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності керівники аграрних підприємств розширюють свої можливості щодо залучення додаткових джерел фінансування шляхом заінтересованості інвесторів і можливості виходу на міжнародні фондові ринки.

Україна не повинна бути осторонь від тих тенденцій, які зумовлюють нині розвиток ринку інвестицій. Жодна держава не може розвивати свій фінансовий ринок у відриві від ринку міжнародного, оскільки вітчизняний ринок інвестицій створюється багато в чому завдяки іноземному капіталу (табл.1).

Дані таблиці показують, що інвестиції в основний капітал підприємств України в 2011 році становили 34467 млн грн, що на 77% більше, ніж у 2007 році, та на 33% – порівняно з 2010-м. Інвестиції за рахунок іноземних інвесторів у 2011 році становили 408 млн грн, що в 2,6 рази менше, ніж у 2007 році. Спостерігаються зміни також й у структурі джерел інвестицій. У 2007 році частка іноземних інвестицій становила 5,5%, а в 2011-му – лише 1,2%, відбувається зменшення вкладень коштів іноземними інвесторами в економіку нашої країни. Більшість керівників підприємств стикаються з про-

¹ Бутинець Ф.Ф. Міжнародний облік чи його гармонізація та стандартизація? / Ф.Ф. Бутинець // Вісник ЖДТУ. – 2003. Вип. 2 (24). – С. 3-7.

² Дем'яненко М.Я. Про співвідношення бухгалтерського та податкового обліку / М.Я. Дем'яненко // Облік і фінанси АПК. – 2004. – № 1. – С. 16.

³ Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: моногр. / В.М. Жук. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 648 с.

⁴ Кірейцев Г.Г. Методологічні засади формування та розвитку національної системи бухгалтерського обліку в Україні / Г.Г. Кірейцев // Вісник ЖДТУ. – 2003. – № 2. – С. 103-110.

⁵ Саблук П.Т. Внутрішньогосподарські організаційно-економічні механізми забезпечення прибутковості сільськогосподарських підприємств: методичні рекомендації / П.Т. Саблук, М.Й. Малік, Ю.С. Коваленко. – К.: ННЦ «ІАЕ» УААН, 2003. – 204 с.

⁶ Пархоменко В.М. Проблеми регламентації бухгалтерського обліку в період ринкового реформування економіки України / В.М. Пархоменко, О.М. Петрук // Вісник ЖІПІ. – 2001. – № 15. – С. 24-39.

⁷ Чумаченко М.Г. Управлінський облік потребує підтримки / М.Г. Чумаченко // Бухгалтерський облік і аудит. – 2003. – № 5. – С.3.

⁸ Швець В.Г. Теорія бухгалтерського обліку: навч. посіб. / В.Г. Швець. – К.: Знання-Прес, 2003. – 444 с.

⁹ Міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності: Навчально-довідковий посібник / [Ю.С. Цал-Цалко, Г.Г. Кірейцев, І.В. Луканьов та ін.]. – Житомир: ПП «Рута», 2011. – 708 с.

блемою відсутності інвестицій. Для здійснення достатнього обсягу вкладень у виробництво не вистачає коштів. Все це говорить про те, що проблема зростання інвестицій для ефективного господарювання є досить

гострою. Зменшення інвестицій в основний капітал обмежує можливості підприємців пристосуватися до умов конкурентної ринкової боротьби.

1. Інвестиції в основний капітал підприємств України за джерелами фінансування

Показник	Рік							
	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2011 до 2005, %
У фактичних цінах, млн грн								
Усього	19468	24858	38230	46574	28228	25822	34467	177,0
у тому числі за рахунок:								
коштів державного бюджету	510	769	903	1731	1102	3014	3908	190,4
коштів місцевих бюджетів	2052	2573	2922	3909	925	1071	867	42,2
власних коштів підприємств та організацій	8112	11024	18175	22118	16487	12686	17051	у 2,1р.б
кредитів банків та інших позик	3684	5082	7356	9214	4727	3789	7251	у 2 р.б.
коштів іноземних інвесторів	1069	586	796	691	812	319	408	у 2,6р.м
інших джерел фінансування	4041	4824	8078	8911	4175	4943	4982	123,3
Відсотків до загального обсягу								
Усього	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	100,0	-
у тому числі за рахунок:								
коштів державного бюджету	2,6	3,1	2,4	3,7	3,9	11,7	11,3	-
коштів місцевих бюджетів	10,5	10,3	7,6	8,4	3,3	4,2	2,5	-
власних коштів підприємств та організацій	41,7	44,3	47,5	47,5	58,4	49,1	49,5	-
кредитів банків та інших позик	18,9	20,4	19,2	19,8	16,7	14,7	21,0	-
коштів іноземних інвесторів	5,5	2,4	2,1	1,5	2,9	1,2	1,2	-
інших джерел фінансування	20,8	19,5	21,2	19,1	14,8	19,1	14,5	-

Для залучення іноземних інвестицій умови інвестування, засоби й механізми розкриття фінансової інформації повинні відповідати міжнародним нормам. Саме міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності забезпечать потреби внутрішніх і зовнішніх користувачів у повній, правдивій та неупередженій обліково-економічній інформації, що надасть достовірні дані про фінансовий стан й ефективність господарювання аграрного підприємства.

Відображення в бухгалтерському обліку правдивої, достовірної та неупередженої фінансової інформації вимагає правового регулювання. Лише так можна забезпечити відповідність кожної господарської операції, що підлягає відображенню в обліку, чітко визначеній правдивій інформації.

З метою адаптації національної нормативно-правової бази з питань бухгалтерського обліку до міжнародних стандартів Закон України «Про бухгалтерський облік та фінансову звітність в Україні»¹ 2 грудня 2010 року доповнено статтею 12-1 такого змісту:

1. Для складання фінансової звітності застосовуються міжнародні стандарти, якщо вони не суперечать цьому Закону та офіційно оприлюднені на веб-сайті Міністерства фінансів України.

2. Публічні акціонерні товариства, банки, страховики, а також підприємства, які провадять господарську діяльність за видами, перелік яких визначається Кабінетом Міністрів України, складають фінансову звітність та консолідовану фінансову звітність за міжнародними стандартами.

3. Підприємства, крім тих, що зазначені в частині другій цієї статті, самостійно визначають доцільність застосування міжнародних стандартів для складання фінансової звітності й консолідованої фінансової звітності.

1 Про бухгалтерський облік та фінансову звітність: Закон України від 16.07.1999 р. № 996-XIV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/996-14>.

4. Підприємства інформують у порядку, встановленому Кабінетом Міністрів України, спеціально уповноважений центральний орган виконавчої влади у галузі статистики про складання ними фінансової звітності та консолідованої фінансової звітності за міжнародними стандартами.

5. Фінансова звітність і консолідована фінансова звітність, складені за міжнародними стандартами, подаються у порядку, визначеному цим Законом.

Система нормативного регулювання бухгалтерського обліку й звітності повинна відповідати всім вимогам користувачів фінансової інформації в ринковій економіці та бути адекватною розвитку соціально-економічних відносин в Україні. Норми, методики, положення й рекомендації із застосування стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності мають являти собою результат взаємодії інститутів ринкової економіки з розробки та встановлення правил ведення бухгалтерського обліку і складання звітності. В законодавстві повинно бути чітко сформульовано й закріплено економічні, в т. ч. бухгалтерські, поняття і терміни. Визначення в Законі конкретних понять бухгалтерських термінів створить вимоги для відображення в фінансовій звітності повної, правдивої та неупередженої інформації.

Для визначення облікового підходу, а також подання фінансових звітів і розкриття інформації, пов'язаної з діяльністю аграрних підприємств, використовують МСБО 41 «Сільське господарство»¹. Цей Стандарт слід застосовувати для обліку таких статей (якщо вони пов'язані з сільськогосподарською діяльністю): а) біологічних активів; б) сільськогосподарської продукції на час збирання врожаю; в) державних грантів, що підпадають під дію параграфів 34-35, зокрема:

безумовний державний грант, пов'язаний з біологічним активом, оціненим за його справедливою вартістю мінус попередньо оцінені витрати на місці продажу, слід визнавати як дохід тоді й лише тоді, коли кошти державного гранту можна одержати;

якщо державний грант, пов'язаний з біологічним активом, оціненим за його справедливою вартістю мінус попередньо оцінені

витрати на місці продажу, умовний, зокрема коли державний грант вимагає від суб'єкта господарювання не займатися певним видом сільськогосподарської діяльності, тоді суб'єкту господарювання слід визнавати державний грант як дохід тоді й лише тоді, коли умови надання державного гранту виконані. Аграрні підприємства, які одержують державну фінансову підтримку, зобов'язані не тільки публічно звітувати за результати її використання, а й вести відповідний бухгалтерський облік.

Слід звернути увагу, що МСБО 41 «Сільське господарство» не застосовується до: а) землі, яка має відношення до сільськогосподарської діяльності (МСБО 16 «Основні засоби» та МСБО 40 «Інвестиційна нерухомість»); б) нематеріальних активів, пов'язаних із сільськогосподарською діяльністю (МСБО 38 «Нематеріальні активи»). Даний Стандарт застосовується до сільськогосподарської продукції, зібраної як урожай біологічних активів суб'єкта господарювання, причому лише на час збирання врожаю. Після цього застосовується МСБО 2 «Запаси» або інший належний Міжнародний стандарт бухгалтерського обліку. Розглянемо біологічні активи на прикладі СФГ «Пролісок» с. Старосільці Коростишівського району Житомирської області (табл. 2).

Відповідно МСБО 41 «Сільське господарство» не поширюється на переробку сільськогосподарської продукції після збирання врожаю (наприклад, переробку м'яса свиней на ковбасу). Хоча така переробка, можливо, і є логічним та природним продовженням сільськогосподарської діяльності, а події, що відбуваються, можливо, подібні до біологічної трансформації, проте така переробка не включається у визначення сільськогосподарської діяльності в цьому стандарті.

Відзначимо позитивні переваги міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності:

відповідність національним інтересам та орієнтація на широку бухгалтерську громадськість;

використання міжнародного досвіду з організації бухгалтерського обліку на національному рівні з максимальним урахуванням соціально-економічних, правових і ринкових особливостей нашої країни;

¹ Жук В.М. Концепція розвитку бухгалтерського обліку в аграрному секторі економіки: моногр. / В.М. Жук. – К.: ННЦ ІАЕ, 2009. – 648 с.

своєчасне й достовірне забезпечення необхідною обліково-економічною інформацією всіх учасників облікового процесу: інве-

сторів, працівників підприємств, кредиторів, контрагентів, держави і громадськості;

точність, надійність, прозорість обліково-економічної інформації.

2. Біологічні активи СФГ «Пролісок» с. Старосільці Коростишівського району Житомирської області

Біологічні активи	Сільськогосподарська продукція	Продукти, які є результатом переробки після збирання врожаю
Свині Вівці Дерева у лісопосадці	Туші Вовна Зрубаний ліс	Ковбаса, напівфабрикати Килим Лісоматеріали

Слід підкреслити, що бухгалтерський облік є однією з найважливіших складових у системі управління, недосконалі форми та методи якої можуть уповільнити розвиток економіки. Тому в Україні необхідно протягом короткого терміну забезпечити наявність бухгалтерів, які зможуть обслуговувати ринкову економіку, володіючи знаннями з ведення фінансової звітності згідно з міжнародними стандартами й здатні приймати рішення на основі глибокого розуміння основних економічних явищ. Формування в системі бухгалтерського обліку якісної інформації значною мірою залежить від того, наскільки швидко практикуючі бухгалтери усвідомлять можливості, надані їм новими нормативними документами. Чим раніше бухгалтер усвідомить, що він – не просто реєстратор фактів господарського життя, тим швидшими темпами відбудуться реформи в галузі обліку¹.

Зважаючи на сучасний стан розвитку аграрних підприємств, спостерігається потреба в кваліфікованих спеціалістах, що добре знають міжнародні стандарти. Тому керівникам необхідно відправляти на навчання своїх бухгалтерів або залучати зі сторони консультантів. У зв'язку з цим стає необхідною підготовка кваліфікованих кадрів із МСФЗ, що є одним із актуальних напрямів реформи системи обліку й звітності в Україні. Потрібні нові підходи до навчання, підготовки та перепідготовки кадрів. Передусім слід навчати тих працівників, які є заінтересованими користувачами бухгалтерської звітності, в тому числі власники й керівники

підприємств. Спеціалісти аграрних підприємств повинні мати високий рівень професіоналізму та бути здатними приймати рішення в нестандартних ситуаціях, виходячи з основних принципів, закріплених у законодавчих актах.

Особливе значення в аграрних підприємствах має набуття професійних знань, навичок і вмінь працівниками для прийняття правильних та обґрунтованих управлінських рішень із метою фінансового оздоровлення підприємства, підвищення результатів його діяльності, інвестиційної привабливості, конкурентоспроможності, ефективного розвитку й для інших довгострокових стратегічних цілей. Приймаючи рішення, вони повинні мати точну, достовірну й об'єктивну інформацію про майно, фінансовий стан, результати діяльності (рентабельність, прибуток або збиток), а також про систему формування цих показників як у своєму підприємстві, так і в партнерів, на підставі попередніх даних.

З метою забезпечення професійними знаннями бухгалтерів необхідно організовувати семінари, до яких залучати також керівництво аграрних підприємств. Часто керівникам доводиться направляти працівників на підвищення кваліфікації за свій рахунок. Проте не всі керівники аграрних підприємств мають можливість це зробити, тому в даному питанні необхідна підтримка держави. Але бюджетні кошти доцільно спрямовувати не всім без винятку, а лише тим підприємствам, які цього потребують.

Отже, можна стверджувати, що міжнародні стандарти бухгалтерського обліку та фінансової звітності – це не тільки накопичений міжнародний досвід, а й інструмент глобалізації економіки та світових госпо-

¹ Пархоменко В.М. Проблеми регламентації бухгалтерського обліку в період ринкового реформування економіки України / В.М. Пархоменко, О.М. Петрук // Вісник ЖІТІ. – 2001. – № 15. – С. 24-39.

дарських зв'язків. Головною перевагою застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку і фінансової звітності в аграрних підприємствах є одержання точної та достовірної інформації про господарські процеси й фінансові результати діяльності, необхідної як для управління підприємством, так і для використання інвесторами, кредиторами, податковими органами, банками, а також іншими заінтересованими юридичними та фізичними особами. Застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку сприятиме відображенню в

фінансовій звітності реального майнового і ділового стану підприємства, що зацікавить не лише іноземних та національних інвесторів, а також надасть доступ до інформації про фінансовий стан потенційних партнерів, що слугує додатковим інструментарієм при їх виборі. Для формування в бухгалтерському обліку аграрних підприємств достовірної й правдивої інформації необхідне його правове суворе регулювання та висококваліфіковані спеціалісти, що допоможе забезпечити їх економічне зростання.

Обґрунтовано важливість застосування міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності в аграрних підприємствах; запропоновано рішення щодо чіткого формулювання в законодавстві бухгалтерських термінів; визначено переваги міжнародних стандартів бухгалтерського обліку та фінансової звітності.

Обоснована важность применения международных стандартов бухгалтерского учета и финансовой отчетности в аграрных предприятиях; предложено решение о четкой формулировке в законодательстве бухгалтерских терминов; определены преимущества международных стандартов бухгалтерского учета и финансовой отчетности.

An article substantiates the importance of applying international standards of accounting and financial reporting in the agricultural enterprises; the precise wording of the legislation in terms of accounting is suggested; the benefits of international accounting standards and financial reporting are defined.

* * *